

รายงานการวิจัย
เรื่อง
การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้
เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอี่ยมพร หลินเจริญ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2554

600851371

246875

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246875

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้
เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอ่อมพร หลินเจริญ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2554

หัวข้อวิจัย	การพัฒนาารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
ผู้วิจัย	เอี่ยมพร หลินเจริญ
คณะ	ครุศาสตร์
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ปีที่ทำวิจัย	2554

บทคัดย่อ

246875

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธิดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีและพัฒนา ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย มี 4 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในโรงเรียน และระยะที่ 4 การศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลในการทดลองใช้ รูปแบบจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนวัดตาปะขาวหาย จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2552 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 9 ขั้นตอน ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม และเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำหน่วยและแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้
2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า การนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ นอกจากจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในเนื้อหารายวิชา และมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีทักษะในการค้นหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

Research Title A Development of the Learning Process Model on Studying
Community for Finding the Knowledge and Local Wisdom.

Author Aumporn Lincharoen

Faculty Education

Institute Rajabhat Phibulsongkham University

Year 2011.

Abstract

246875

The purposes of this study were to develop the learning process model on studying community for finding the knowledge and local wisdom. The research methodology was research and development which composed of four phrases : Phrase 1 : Studying the basic data for finding knowledge and local wisdom Phrase 2 : Constructing the learning process model on studying community for finding the knowledge and local wisdom and examined for the quality of the learning process model by the curriculum and instruction experts. Phrase 3 : the implementation for learning process model in school. This phrase used experimental research design though one group posttest only design. Phrase 4 : Studying the stakeholder's opinions to the learning process model. The data sources of the implementation for learning process model were a administrator , teachers and students from Wat Taprakhao Hai School in Phitsanulok province, 2010 academic year. The research instruments included questionnaires, interviews , and focus group discussion. The quantity data analyzed by mean and standard deviation. The quality data analyzed by content analysis. The study results found that:

1. The learning process model on studying community for finding the knowledge and local wisdom had 9 steps. It was flexible, appropriate applicable, and could be a guideline for creating learning unit and lesson plan.
2. The result of learning process model implementation found that the model made student s have both knowledge and ability in main subject and local knowledge, and they were also aware in a value of local wisdom, had inquiry skills and could construct the knowledge by themselves.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ เป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2550 ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณสำนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่พิจารณามอบทุนอุดหนุนโครงการวิจัยทำให้ผู้วิจัยได้มีดำเนินโครงการวิจัยนี้ นับเป็นการให้โอกาสอันมีคุณค่าอย่างยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยได้เพิ่มพูนประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักวิจัยอย่างแท้จริง

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบคุณ ผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัดตาปะขาวหาย จังหวัดพิษณุโลก ที่ให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ รวมทั้งได้ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อโครงการ ทำให้โครงการสามารถดำเนินการไปได้จนสำเร็จลุล่วง

คุณค่าและประโยชน์ที่ผู้อ่านและผู้ใช้ผลการวิจัยพึงได้รับ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม รวมถึงถึง ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของโครงการวิจัยนี้

เอื้อมพร หลินเจริญ

4 ธันวาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
มโนทัศน์พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	8
ความหมายของการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้.....	8
รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	12
แนวคิดทฤษฎีและหลักการในการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาชุมชน.....	24
มโนทัศน์พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการบูรณาการภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีการดำเนินการวิจัย	51
	การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	53
	การสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	54
	การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	57
	การศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	60
	การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	63
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
	ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้	66
	ผลการสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	73
	ผลการทดลองใช้รูปแบบจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	90
	ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	96
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	104
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	104
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	104
	สรุปผลการวิจัย.....	105
	อภิปรายผลการศึกษาวิจัย.....	108
	ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	112

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	120
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	121
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	137
ภาคผนวก ค กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ.....	140
ภาคผนวก ง ผลการสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	143
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมการจัดอบรมครู.....	149
ภาคผนวก ฉ ภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้	153
ประวัติผู้วิจัย.....	160

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย..... 64
2	รูปแบบแนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ครูจะนำไปประยุกต์ใช้ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้น องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น..... 80
3	ข้อมูลพื้นฐานของครูผู้เข้ารับการอบรม..... 82
4	ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูต่อโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น..... 83
5	ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ของครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัย..... 86
6	ผลการประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มของผู้เรียนหลังการจัด กระบวนการ เรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้นองค์ความรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น..... 90
7	ผลการประเมินทักษะการสืบค้นความรู้และการนำเสนอผลงานของ ผู้เรียนหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้น องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น..... 91
8	ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู..... 96

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้.....	10
2	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนตามหลักทฤษฎีการสร้างความรู้.....	17
3	ขั้นตอนการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรรายวิชา.....	41
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	50
5	กรอบการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น...	52
6	บริบทโรงเรียนวัดตาปะขาวหาย.....	72
7	รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่อง การศึกษาชุมชน เพื่อสืบค้น องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	79